

Atatürk'ü anlamak

Prof. M. Tayyib GÖKBİLGİN

Cumhuriyetimizin 44. yıldönümünü kutlayacağımız şu günlerde Cumhuriyetin kurucusu, Türk ulusunun ve yurdun karanlıklardan kurtulması uğrunda atılan devrim hamlelerinin yaratıcısı Atatürk üzerinde düşünmek, onun tuttuğu gerçek yolu iyice belirtmek, yöneticilerin ve politikacıların olduğu kadar aydınların da başlıca ödevi olduğu şüphesizdir. Atatürk ilkeleri dediğimiz ve belli başlı Türk devrimlerinde anlamını ve ifadesini bulan tarihi olayların gerçek yönünü bulabilmek ve onları değerlendirebilmek için biz, her şeyden önce Atatürk'ü, onun fikir ve duygularını, sözlerini, yaptıklarını, hatta, yapmak istediklerini objektif bir şekilde incelemek, devrimci ruhundaki özelemleri duymak ve onu gerçekten anlamak gerektiğine inanıyoruz. Bu bakımdan, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşını takibeden ve devrimleri yaptığı yıllara ait bazı düşüncelerini ve davranışlarını hatırlamak bu konuda yeteri kadar bilgi kazanmaya ve onu akılcı ve gerçekçi yönü ile anlamaya imkan vermektedir.

Onun, her zaman laik, halkçı, devletçi, milliyetçi, cumhuriyetçi ilkeleri ile birlikte inkılapçı yani devrimci bir ölkü taşıdığını, yeni Türkiye devletinde bu vasıfların değişmez bir mahiyet kazandığını açıkça ve her vesile ile söylediğini hep biliriz. Daha Cumhuriyetin ilanı senesinde Türk milletinin hayat davası olarak asri, medeni ve müteceddit olmayı gösteriyor ve "teceddüt vadisinde duracak değiliz" diyordu.

Bunun anlamı nedir? Daima devrimci olmak, bozuk düzeni düzelterek iyiye, doğruya ve yükseğe doğru ilerlemektir. Bunun gerekçesini de şöyle belirtmiştir. Atatürk: "Dünya müthiş bir cereyanla ilerliyor, biz bu ahengin dışında kalabilir miyiz?" Şu halde 1923 de söylenen bu sözlerin 1967 de taşıdığı anlam üzerinde düşünmek her aydınının vazifesi olmak gerekir. O, büyük nutkunda da, inkılap taraftarlarının mefkûrelerini herhangi bir suretle, ihtilalle ya da inkılapla veyahut muteber sayılabilecek bir şekilde tatbik edeceklerini ve bunun mefkûre inkılapçıların bir vazifesi olduğunu, buna karşı bir takım aleyhdarların da "itirazlar, yaygaralar ve irticakarane teşebbüslerde" bulunmaktan geri durmayacaklarını söylememiş miydi? Atatürk, Cumhuriyetin birinci yıldönümü münasebetiyle de devrimci karakterini belirtmiş, "her hatveyi kısa ve na kafi görmek, her an daha uzun ve mütevali esaslı hatvelerle ileriye yürümek" parolasını veriyor ve böylelikle de "israf olunan uzun asırların zayıflığına nisbeten az zamanda telafi kaabil olacağı" kanaatini açıklıyordu.

En büyük çaba

Atatürk'ün en büyük çabası aydınların halka doğru inmesi, yolunda çalıştığımız büyük mefkûreyi halka anlatması idi. Halka anlatılacak şey, elbette, bizzat halkın çıkarlarını koruyacak ve onun gerçek hakimiyetini sağlayacak düzenin kurulması, yerleşmesi idi. Atatürk'e göre bir takım kelimeler vardır ki, "sık sık telaffuz edildiği halde, hatta

münevverlerimiz arasında, onu tamamiyle anlayan çok değildi Halkçılığın ne olduğunu, esaslarının neden ibaret bulunduğunu, halkçıların halka karşı ne gibi vazifeler yüklenmek zorunluğunda bulduklarını madde madde izah etmek lazımdı, bu gerçekler yüksek sesle söylenmeli idi, zira, yine onun ifadesi ile yüksek esasları göremiyerek veya görmek istemiyerek milletin bütün düşünce ve duygularını teşvişe ve taglite çalışanlar vardı. O yine diyordu ki, “bütün hayatımızı gerçek hedeflere sevk etmek ve en nihayet millete bir gün eliyle tutacağı hakiki ve maddi eserler vermek lazımdır” ve ilave ediyordu; “Bu sözler herkesin hoşuna gidecek değildir, fakat milleti yükseltecek hakikatler olacaktır.” Atatürk’ün 1931 de Cumhuriyet Halk Partisi yöneticilerine verdiği bu direktifi ve İzmir’de Parti Kongresinde söylediği sözleri hatırlarken bugünkü hazin durumu düşünmemek, ikisi arasında ister istemez bir paralellik bulmamak acaba mümkün mü?

En çok inandığı

Atatürk’ün devrimcilik ve Türk devrim ilkeleri konusunda en çok güvendiği, suurlu ve imanlı bildiği kimse İsmet İnönü idi. 1935 de Mülkiye Mektebinin kuruluş yıldönümü münasebetiyle ona gönderdiği yazıda bunu şu veciz cümlelerle belirtiyor ve devrimciliğin özünü dile getiriyordu: “... ancak şununla müteselliyim ki, senin hakikati, asaleti, millet ve devlet için gönülleri ateşlileri benim kadar ve belki benden daha parlak görür olduğunu bildiğimdir... arkadaşlara söyleyiniz ki, Türk milletine, Türk Cumhuriyeti devletine karşı mecbur olduğumuz ödevler bitmemiştir ve bitmeyecektir.”

Burada ifadesini bulan asla bitmeyecek ödevler nelerdir? Atatürk’ün, bu dünyadan geçerek Türk milletine veda edeceklerin çocuklarına son sözleri olarak nitelediği “Türk Cumhuriyetine, Türklüğün istikbaline ait vazifelerim bitmemiştir, siz onları tamamlayacaksınız, siz de sizden sonrakilere benim sözlerimi tekrar ediniz” yolundaki düşüncelerini onun ölümünden 29 sene sonra , bugünkü Türkiye durumu, şartları ve ihtiyaçları karşısında nasıl yorumlamak mümkündür? Atatürk’ün yine ölümünden bir sene önce gençlere hitaben söylediği “yeni Türkiye’nin genç evlatları yorulsanız dahi beni takip edeceksiniz... Türk gençliği gayeye, bizim yüksek idealimize durmadan yorulmadan yürüyecektir” sözlerinin, bugün, her alandaki bozuk düzeni ortadan kaldırmaya ma’ruf hamleler ve ilerlemelerde ancak devrimci bir ruh ile, şuurlu bir şekilde akılcı ve gerçekçi bir istikamete yönelmeyi hedef almak anlamında başka biçimde yorumlamak imkanı var mıdır? İşte, bize göre, Atatürk’ü anlamak bu noktada toplanmış ve düğümlenmiş görünmektedir.